

Administrativa sanktioner i socialförsäkringen (Ds 2025:8)

Remiss från Socialdepartementet
Remisstid den 19 juni 2025

Förslag till beslut

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Remissen besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet har remitterat promemorian *Administrativa sanktioner i socialförsäkringen* till bland annat Stockholms stad för yttrande. I promemorian har Socialdepartementet lämnat förslag på hur ett system med administrativa sanktioner och bidragsspärr kan utformas. Socialdepartementets promemoria innehåller endast en delredovisning av uppdraget. Uppdraget ska slutredovisas senast den 2 mars 2026.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och äldrenämnden.

Stadsledningskontoret ställer sig positiva till att dessa förslag utreds men, anser att det behövs mer utvecklade tillvägagångssätt för att bekämpa bidragsbrott.

Socialnämnden välkomnar att frågan utreds, men ställer sig negativa till de åtgärder som föreslås i utredningen. Socialnämnden ser risken för att betydligt fler kommer att vända sig till kommunen för ekonomiskt stöd om man får sanktioner eller blir avstängd från socialförsäkringen, vilket kan innebära en stor börda på stadens personal och negativa konsekvenser för biståndstagare.

Äldrenämnden är positiva till stora delar av utredningens förslag. Äldrenämnden ser dock att det är viktigt att stor hänsyn tas till de omkringliggande omständigheterna när man bedömer om en sanktionsavgift ska tas ut.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Välfärdsbrottslighet och fusk i socialförsäkringssystemen bidrar till en urholkning av vårt välfärdssystem och minskar dess legitimitet. Det är positivt att regeringen ser över nya sätt att arbeta mot detta. Samtidigt lämnar denna utredning mycket att önska.

Om fler personer blir beroende av stöd från kommunerna, på grund av att man har fått sanktioner i socialförsäkringssystemet, så medför det en ökad börda på kommunerna som jag inte upplever att utredningen har beaktat i tillräckligt hög grad. Utöver att det leder till en större arbetsbörda för socialsekreterare och budget- och skuldrådgivare, så har det även påverkan på den kommunala ekonomin när behovet av ekonomiskt bistånd ökar.

Det är positivt att förslaget innefattar att individuella förutsättningar och omständigheter ska tas i beaktning, särskilt då dessa förslag främst gäller ekonomiskt utsatta och äldre vilka redan är en utsatt grupp. Jag anser även att barnrättsperspektivet är för svagt i utredningen. Det kan även finnas barn i hushåll som drabbas av dessa föreslagna sanktioner, vilket leder till risker för att barnen påverkas kraftigt om en förälder får sanktioner. Av dessa skäl är det av stor betydelse att besluten om sanktionsavgifter och uteslutande från socialförsäkringsförmåner fattas med stor försiktighet och hänsyn till individens situation.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Stockholm den 4 juni 2025

Alexander Ojanne

Bilaga

Remiss – Administrativa sanktioner i socialförsäkringen (DS 2025:8), dnr KS 2025/415-1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) enligt följande.

Välfärdsbrottslighet är ett allvarligt problem i Sverige idag. Inte bara det att varje felaktigt utbetald krona är en krona mindre som går till de som behöver, utan också att det är en stor inkomstkälla för den organiserade brottsligheten. För Moderaterna är det självklart att detta ska motverkas på alla möjliga sätt. I en tid där välfärdsbrottsligheten blir alltmer organiserad, digitaliserad och gränsöverskridande, behöver stadens verktyg för att bekämpa denna typ av brott utvecklas och förstärkas. Misslyckas den offentliga sektorn med att ta sitt ansvar för att stävja

välfärdsbrottsligheten undergräver det förtroendet för samhällskontraktet i Sverige och bidrar till organiserad brottslighet med medborgarnas egna skattemedel. Vi anser att sanktionsavgifter är ett viktigt verktyg i arbetet mot välfärdsbrottsligheten.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Jonas Nilsson och Johan Paccamonti (alla M) som är likalydande med Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ärendet

Utredningen föreslår att det ska införas sanktionsavgifter i socialförsäkringen, det vill säga i förmånerna enligt socialförsäkringsbalken och i det statliga tandvårdsstödet. Det huvudsakliga syftet med att införa en sanktionsavgift i socialförsäkringen är att motverka felaktiga utbetalningar. En sanktionsavgift kan ha en avskräckande effekt och därigenom öka benägenheten hos enskilda att lämna riktiga uppgifter och uppfylla sina skyldigheter. En utgångspunkt för uppdraget har varit att förslagen ska vara kostnadseffektiva och rättssäkra samt leda till proportionerliga konsekvenser.

Enligt utredningen ska den som lämnar en oriktig uppgift få en sanktionsavgift, om den oriktiga uppgiften har lett till en felaktig utbetalning av ersättning. Detsamma gäller den som inte uppfyller en skyldighet att lämna uppgifter eller anmäla ändrade förhållanden, om underlåtenheten har lett till en felaktig utbetalning. Avgiften föreslås vara 25 procent av det återkrävda beloppet, med ett fastställt minimi- och maximibelopp.

Administrativa sanktionsavgifter innebär ett strikt ansvar för oriktiga uppgifter och för underlåtenhet att uppfylla en uppgifts- eller anmälningsskyldighet och förutsätter därmed inte att överträdelsen skett medvetet eller av oaktsamhet. En sanktionsavgift ska sättas ned helt eller delvis om det är oskäligt att ta ut sanktionsavgiften med fullt belopp med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Myndigheten ska i sin bedömning även väga in om en sanktionsavgift riskerar att drabba ett barn. Den föreslagna bidragsspärren får inte heller användas om den slår orimligt mot en tredje person, till exempel ett barn i hushållet. Utredningen anger att ett beslut om bidragsspärr ska kunna omprövas om det uppstår nya omständigheter som gör spärren oskälig över tid.

För att det ska bli aktuellt med ett beslut om sanktionsavgift föreslås att det ska krävas att den oriktiga uppgiften, eller underlåtenheten att uppfylla uppgifts- eller anmälningsskyldigheten enligt socialförsäkringsbalken, ska ha lett till att myndigheten har betalat ut ersättning felaktigt eller med ett för högt belopp. Den felaktiga utbetalningen ska också omfattas av ett beslut om återbetalning.

Vid ett beslut om återbetalning är det den beslutande myndigheten som har bevisbördan för att den enskilde har lämnat en oriktig uppgift eller underlåtit att uppfylla en uppgifts- eller anmälningsskyldighet. Myndigheten har även bevisbördan för att den oriktiga uppgiften, eller underlåtenheten, har orsakat den felaktiga utbetalningen.

Utredningen föreslår också att det införs en möjlighet att stänga av en person från en viss förmån i socialförsäkringsbalken, en så kallad bidragsspärr. En avstängning ska avse en viss tid, minst tre månader och högst tre år. För att stänga av någon från en förmån krävs att denne medvetet eller av grov vårdslöshet har lämnat en oriktig uppgift eller underlåtit att uppfylla en skyldighet att lämna uppgifter eller anmäla ändrade förhållanden. Den oriktiga uppgiften eller underlåtenheten ska ha betydelse för rätten till förmånen eller storleken av den. Avstängningen ska vara begränsad till

den förmån i vilken den enskilde lämnat felaktiga uppgifter eller brustit i sin uppgifts- eller anmälningsskyldighet.

Myndigheternas serviceskyldighet regleras i 6 § förvaltningslagen (2017:900). Av bestämmelsen följer att myndigheten ska lämna den enskilde sådan hjälp att denne kan ta till vara sina intressen. Om myndigheten har brustit i sin service- eller utredningsskyldighet kan det leda till bedömningen att den enskilde inte orsakat den felaktiga utbetalningen. Om myndigheten har brustit i sin service- eller utredningsskyldighet, men ändå finner att det finns förutsättningar för ett beslut om sanktionsavgift, kan myndighetens brister vara skäl för att helt eller delvis sätta ned sanktionsavgiften. Många som ansöker om ersättningar från socialförsäkringen är sjuka eller äldre och kan på grund av detta eller av andra skäl ha svårt att på egen hand ta till vara sina intressen och lämna riktiga uppgifter till myndigheter i rätt tid. Det är alltså viktigt att myndigheterna hjälper den enskilde att göra rätt.

Det förekommer att den som ansöker om en förmån tar hjälp av ett ombud. Om bedömningen i ärendet om återbetalning är att den som har ställföreträdare inte själv anses ha lämnat den oriktiga uppgiften, eller underlåtit att uppfylla en uppgifts- eller anmälningsskyldighet, så saknas också förutsättning att påföra denne en sanktionsavgift.

Förslagen innebär att ett oriktigt uppgiftslämnande, eller en underlåtenhet att lämna uppgifter eller anmäla ändrade förhållanden, som huvudregel i fortsättningen inte ska polisanmälas utan i stället träffas av en sanktionsavgift. Ett införande av sanktionsavgift innebär en sanktionsväxling från straffrättslig påföljd för gärningar som motsvarar bidragsbrott till administrativ sanktion. Det sker med andra ord inte någon avkriminalisering av bidragsbrottet. Att bidragsbrott inte avkriminaliseras innebär att det även fortsättningsvis kommer att vara möjligt att en enskild döms för ett sådant brott, även om de flesta regelöverträdelser som motsvarar vårdslöst bidragsbrott, ringa bidragsbrott och brott av normalgraden istället kommer att hanteras i ett administrativt förfarande.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026 och tillämpas endast på överträdelser som ägt rum efter ikraftträdandet.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden och äldre- och vårdnämnden.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ser positivt på att frågan om hur arbetet mot välfärdsbrottslighet kan stärkas har utretts och att det föreslås sanktioner mot felaktiga utbetalningar.

Införandet av sanktionsavgifter och bidragsspärr kan potentiellt få en avskräckande effekt där vissa personer, av rädsla för att göra fel, väljer att inte söka förmåner och stöd som de egentligen har rätt till. Minskad tillgång till trygghetssystemet kan särskilt påverka personer med låg administrativ förmåga, exempelvis äldre, personer med kognitiva funktionsnedsättningar eller språksvårigheter. Stadsledningskontoret vill därför lyfta vikten av god information och vägledning för att underlätta för korrekta ansökningar. Att myndigheterna lever upp till sin serviceskyldighet blir avgörande för att personer ska våga ansöka om de bidrag de har rätt till samt för att deras ansökningar ska bli korrekta. Stadsledningskontoret ser att det kan krävas ökad och förstärkt samverkan samt informationsutbyte mellan myndigheter för att undvika att personer hamnar i långvarig utsatthet.

När en vårdnadshavare får en sanktionsavgift eller blir avstängd från en förmån kan det försätta hushållet i en ekonomiskt svår situation. Det kan i sin tur innebära att vårdnadshavaren får svårare att tillgodose barnets behov, vilket innebär att sanktioner indirekt går ut över barnet. Utredningen framhåller att sådana indirekta konsekvenser för barn måste uppmärksammas och beaktas när sanktioner beslutas. Stadsledningskontoret ser positivt på att administrativa sanktioner inom socialförsäkringen ska anpassas efter omständigheterna i det enskilda fallet, så att barnets bästa och andra skyddsvärda intressen beaktas.

Utredningen konstaterar att om den som har ställföreträdare inte själv anses ha lämnat oriktiga uppgifter, eller underlåtit att uppfylla en uppgifts- eller anmälningsskyldighet, så saknas också förutsättning att påföra denne en sanktionsavgift. Stadsledningskontoret ställer sig bakom förslaget men vill framhålla att det även finns personer, bland annat äldre, som har ett hälsotillstånd där de egentligen skulle behöva en ställföreträdare eller god man men där anhöriga istället sköter mycket åt den enskilde. Det är viktigt att dessa enskilda inte blir drabbade av stora ekonomiska sanktioner.

Stadsledningskontoret anser att det är bra att det inte krävs att den enskilde avsiktligt har lämnat felaktiga uppgifter för att en administrativ sanktionsavgift ska kunna tas ut. Det underlättar beviskraven då det kan vara svårt för en myndighet att bevisa att ett fel har gjorts med uppsåt. Det är också rimligt att det ställs ett stort eget ansvar på den som önskar använda sig av socialförsäkringen att den själv säkerställer att den lämnar korrekta uppgifter. Stadsledningskontoret vill dock belysa vikten av att omständigheterna i det enskilda fallet ska vara avgörande för om sanktionsavgiften ska sättas ned helt eller delvis.

Stadsledningskontoret ser det som positivt att förslaget inte innebär någon avkriminalisering av bidragsbrottet men ser en risk i att en sanktionsavgift inte har samma signalvärde som en påföljd i form av dagsböter, fängelse, villkorlig dom eller skyddstillsyn och därmed inte har samma avskräckande effekt. Att brottsutredande myndigheter även fortsättningsvis tar ett stort ansvar i arbetet för att motverka välfärdsbrottslighet är av största vikt.

Stadsledningskontoret föreslår att remissen besvaras medhänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

Socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande av Andréa Hedin (M), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 31 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Förslagen är inriktade på hur felaktiga utbetalningar och brott mot välfärdssystemen kan förebyggas och bekämpas. Förvaltningen välkomnar att frågan om hur arbetet mot välfärdsbrott kan stärkas har utretts, men bedömer inte att de föreslagna åtgärderna är den bästa vägen för att komma tillrätta med fusk. Nackdelarna bedöms överväga fördelarna.

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten är de mest direkt berörda, men även kommuner, Arbetsförmedlingen och andra myndigheter samt domstolarna kan påverkas av promemorians förslag.

Betydligt fler personer kan komma att mötas av konsekvenser vid felaktiga utbetalningar jämfört med nuvarande system. Eftersom sanktionsavgiften bygger på strikt ansvar krävs inte att överträdelsen har skett medvetet eller av oaktsamhet. Avstängning från en förmån kan få ingripande konsekvenser, men bestämmelserna syftar till att undvika oskäligen eller oproportionerliga resultat i det enskilda fallet.

Om fler personer får sanktionsavgifter eller avstängs från vissa socialförsäkringsförmåner, kan de behöva vända sig till kommunen för att ansöka om ekonomiska bistånd (försörjningsstöd). Och kommunerna i sin tur kan behöva hantera fler ansökningar om ekonomiskt stöd, vilket kan öka arbetsbelastningen på socialtjänsten. Människor som förlorar ersättning eller får ekonomiska sanktioner kan få svårt att betala hyra, mat och andra grundläggande utgifter. Kommunerna kan behöva öka sitt stöd genom exempelvis skuldrådgivning och bostadssociala insatser. Om fler personer blir beroende av stöd kan det påverka kommunens ekonomi, särskilt om det leder till ökade kostnader för försörjningsstöd eller andra insatser inom socialtjänsten. Kommunerna kan alltså påverkas genom ökad arbetsbörda, ökade kostnader för ekonomiskt bistånd och större sociala utmaningar. Det blir viktigt att anpassa arbetet inom socialtjänsten och samverka mer med statliga myndigheter för att hantera konsekvenserna.

Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten förväntas hantera införandet och administrationen av dessa sanktioner. De behöver också anpassa sina system och rutiner för att administrera sanktionerna och säkerställa rättssäker hantering. De har fått i uppdrag att analysera behovet av IT-utveckling, verksamhetsanpassningar och kostnader för att implementera sanktionerna.

Kommuner som redan samverkar med Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen kan behöva justera sina rutiner för att hantera individer som drabbas av sanktionerna. Det kan krävas ökad och förstärkt samverkan samt informationsutbyte mellan myndigheter för att undvika att personer hamnar i långvarig utsatthet. Arbetsförmedlingen till exempel kan komma bli indirekt berörd eftersom vissa sanktionerade personer kan ha rätt till aktivitetsstöd eller andra ersättningar kopplade till arbetsmarknadspolitiska program och kan påverkas om fler personer behöver stöd för att komma i arbete.

Om individer överklagar beslut om sanktioner kommer det att öka belastningen på förvaltningsdomstolarna. Skatteverket kan också påverkas indirekt på så sätt att de kan behöva hantera eventuella skattefrågor kopplade till återkrav och sanktioner inom socialförsäkringen. Skatteverket kan behöva samverka med Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten samt andra relevanta myndigheter för att säkerställa att de föreslagna sanktionerna tillämpas korrekt och att eventuella återkrav hanteras effektivt.

Dock kan införandet av sanktionsavgifter och bidragsspärr potentiellt få en avskräckande effekt, där vissa personer av rädsla för att göra fel väljer att inte söka förmåner och stöd som de egentligen kan ha rätt till. Minskad tillgång till trygghetssystemet kan särskilt påverka personer med låg administrativ förmåga, exempelvis äldre, personer med kognitiva funktionsnedsättningar eller språksvårigheter som då av rädsla att göra misstag avstår från att ansöka överhuvudtaget.

Förslagen i promemorian syftar till att stärka socialförsäkringssystemets hållbarhet och rättvisa genom att införa tydliga och proportionerliga sanktioner mot felaktiga utbetalningar, samtidigt som hänsyn tas till individers särskilda omständigheter för att säkerställa rättssäkerhet och proportionalitet. Dock finns det risk att sanktionerna uppfattas som för strikta eller oproportionerliga, och då kan det, tvärtom, leda till minskat förtroende för socialförsäkringssystemet. Det skulle vara förödande om vissa personer blir överförsiktiga och osäkra, även om de har goda skäl att ansöka, och tvingas vända sig till försörjningsstöd eftersom de förr eller senare skulle hamna i ekonomisk knipa pga. att de undviker att söka en viss ersättning.

När en vårdnadshavare får en sanktionsavgift eller blir avstängd från en förmån kan det försätta hushållet i en ekonomisk svår situation. Det kan i sin tur innebära att föräldern får svårare att tillgodose barnets behov, vilket innebär att sanktioner indirekt går ut över barnet. Utredningen framhåller att sådana indirekta konsekvenser för barn måste uppmärksammas och beaktas när sanktioner beslutas. Promemorian föreslår att vissa undantag och lättnader ska kunna göras för att förhindra orimliga följder av sanktioner.

Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten ska göra en skälighetsbedömning i varje enskilt fall. Sanktionsavgiften kan sättas ned eller avstås ifrån om det anses vara en oskäligt sträng sanktion eller ett ursäktligt misstag. Myndigheten ska i sin bedömning även väga in om en sanktionsavgift riskerar att drabba ett barn. Den

föreslagna bidragsspärren får inte heller användas om den slår orimligt mot en tredje person, till exempel ett barn i hushållet. Promemorian anger att ett beslut om bidragsspärr ska kunna omprövas om det uppstår nya omständigheter som gör spärren oskälig över tid. Dessa möjligheter till undantag understryker vikten av att sanktioner inte upprätthålls på bekostnad av individens eller anhörigas grundläggande trygghet.

Socialförvaltningen ser positivt på att dessa administrativa sanktioner inom socialförsäkringen ska anpassas efter omständigheterna i det enskilda fallet, så att barnets bästa och andra skyddsvärda intressen beaktas. Det är ytterst viktigt att säkerställa att barn som är beroende av de aktuella förmånerna inte oskäligt drabbas genom dessa sanktioner. Även om promemorian föreslår skälighetsbedömningar för att undvika oskäliga konsekvenser för barn, finns det en risk att sådana omständigheter inte alltid upptäcks eller beaktas fullt ut i beslutsprocessen. Likaså med nedsättning av sanktionsavgifter – det kan fortfarande leda till ekonomisk påfrestning på hushållet och barnets levnadsstandard och tillgång till nödvändiga resurser kan påverkas. Det är också viktigt att lyfta den psykosociala påverkan – ekonomiska sanktioner mot en vårdnadshavare kan skapa stress och oro inom familjen, vilket kan påverka barnets psykiska välbefinnande negativt.

Det är därför av yttersta vikt att de föreslagna skälighetsbedömningarna genomförs noggrant och att beslutsfattare är medvetna om de indirekta effekterna som sanktioner kan ha på barn. Därför vill socialförvaltningen förespråka en kontinuerlig uppföljning och utvärdering av sanktionssystemets konsekvenser för barn för att säkerställa att barns bästa alltid sätts i främsta rummet.

Förvaltningen vill också lyfta vikten av att förbättra information och vägledning så att människor förstår hur de ansöker korrekt. Införandet av rådgivning och stöd för personer som är osäkra på sin rätt till ersättning samt säkerställandet att sanktionerna är proportionerliga och inte slår för hårt mot personer som gjort ärliga misstag är också åtgärder som myndigheterna kan överväga för att minska den avskräckande effekten.

Även om utredningen lyfter vikten av att uppmärksamma att förslagen inte innebär någon avkriminalisering av bidragsbrottet så kan förslagen tolkas såsom en viss avkriminalisering, där bidragsbrott av normalgraden och mindre allvarliga fall inte längre ska anmälas till polisen, utom vid särskilda skäl. Utgångspunkten är att Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten bara ska anmäla misstanke om grovt bidragsbrott.

Förvaltningen förordar att det även fortsättningsvis ska vara de brottsutredande myndigheterna som ska ta hand om bidragsbrotten. Samhällets budskap måste vara att alla brott mot vår välfärd är just brott som ska leda till påföljd som för all annan brottslighet. Polisen är den myndighet som ska ha specialistkunskap för att utreda brott som anmäls. Att polisen i dagsläget saknar resurser och kompetens och därför inte prioriterar bidragsbrott är inget skäl för att överlåta ansvaret på andra myndigheter. Förvaltningens uppfattning är i stället att polisen ska tillföras ökade resurser och prioritera bidragsbrotten.

En annan aspekt som inte får förbises är det signalvärde som en påföljd i form av dagsböter, fängelse, villkorlig dom eller skyddstillsyn har. En sanktionsavgift kan inte förväntas ha samma tyngd, särskilt som personer som uppbär ekonomiskt bistånd sannolikt i hög utsträckning kommer att sakna förmåga att betala sanktionsavgiften.

Sammanfattningsvis kan sanktionssystemet ha både positiva och negativa effekter. Det kan minska fusk, men också riskera att vissa avstår från stöd av rädsla för att göra fel. Balansen mellan kontroll och rättssäkerhet blir därför avgörande. Och även om en administrativ sanktion kan komma snabbare än en straffrättslig påföljd så är polisen den myndighet som har specialistkunskap när det gäller det brottsutredande förfarandet.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på kommunstyrelsens remiss av Administrativa sanktioner i socialförsäkringen (Ds 2025:8).

Äldrenämnden

Äldrenämnden beslutade vid sitt sammanträde den 22 april 2025 följande.

Äldrenämnden beslutar att anta förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om administrativa sanktioner i socialförsäkringen (Ds 2025:8) och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Äldreförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 21 mars 2025 har i huvudsak följande lydelse.

Äldreförvaltningen anser att det är viktigt att det skyddsnät som finns i socialförsäkringen fungerar. För att socialförsäkringen ska fungera krävas det att den inte utnyttjas på ett felaktigt sätt. Äldreförvaltningen är därför positivt inställd till att det läggs ett stort ansvar på varje person som begär utbetalningar från systemet att de lämnar korrekta uppgifter till grund för besluten. Det är också fullt rimligt att de som lämnar felaktiga uppgifter alternativt inte korregerar tidigare lämnade uppgifter vid förändringar ska kunna få en sanktionsavgift. Det är inte tillräckligt att endast behöva betala tillbaka felaktiga utbetalningar utan det bör vara förenat med en högre kostnad när oriktiga uppgifter har lämnats till myndigheterna.

Äldreförvaltningen vill dock lyfta fram att även om huvudregeln ska vara att sanktionsavgift tas ut så är det av stor vikt att det finns en möjlighet att både sätta ned avgiften helt eller delvis om det är oskäligt att ta ut avgiften med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Inom äldreomsorgen finns det personer som inte själva har möjlighet att lämna in korrekta uppgifter utan är beroende av hjälp från andra. Det är bra att det nämns hur hanteringen ska vara när någon har en god man eller ställföreträdare. Äldreförvaltningen ser däremot en risk att en del äldre har ett hälsotillstånd där de egentligen skulle behöva en ställföreträdare eller god man men att anhöriga istället sköter mycket åt den enskilde. Det är viktigt att dessa enskilda inte blir drabbade av stora ekonomiska sanktioner.

Äldreförvaltningen anser att det är bra att det inte krävs att den enskilde avsiktligt har lämnat felaktiga uppgifter för att en administrativ sanktionsavgift ska kunna tas ut. Detta underlättar beviskraven då det kan vara mycket svårt för en myndighet att bevisa att ett fel har gjorts med uppsåt. Det är också rimligt att det ställs ett stort eget ansvar på den som önskar använda sig av socialförsäkringen att den själv säkerställer att den lämnar korrekta uppgifter. Äldreförvaltningen anser också att det är mycket bra att man inför en möjlighet för åklagaren att kunna föra talan om administrativ sanktionsavgift i ett mål om bidragsbrott i de fall domstolen ogillar ett åtal för bidragsbrott.

I utredningen föreslås det även ett införande av sanktionsavgift för vårdgivare som felaktigt begär utbetalning av tandvårdsstödet. Äldreförvaltningen är positiva till denna reglering då det är viktigt att bidragen betalas ut på det sätt som är beslutat.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden beslutar att anta förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om administrativa sanktioner i socialförsäkringen (Ds 2025:8) och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Särskilt uttalande av Andréa Hedin (M)

Välfärdsbrottslighet är ett allvarligt problem i Sverige idag. Inte bara det att varje felaktigt utbetald krona är en krona mindre som går till de som behöver, utan också att det är en stor inkomstkälla för den organiserade brottsligheten. För Moderaterna är det självklart att detta ska motverkas på alla möjliga sätt.

Det är bra att förvaltningen delar uppfattningen om att välfärdsbrottsligheten är omfattande. Att komma åt bidragsfusk är av största vikt, även om det är av mindre omfattning, då det handlar om stora summor. Att möjligheten finns att inte ta bort sanktionsavgiften är en viktig ventil i systemet.